

boekjes van A. HANS worden in alie scholen aanbevoien omdat zij
 ed en nuttig zijn en aan de kinderen van over land en volk vertellen.
 de voel nummers drie- en viermaal herdrukt werden bewijst hoe
 ANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. Al de versche-
 boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels :

1. Van veehoeder tot edelman. — 581b. De arme vioolspeler. — 582.
 veldaat in Abyssinië. — 582a. De heks van Zuidkoote. — 583. Een on-
 chutwederzien. — 584. Sinterklaas op het eiland. — 585. De jonge
 de. — 586. Avonturen op Kerstavond. — 587. Een treffende belooning.
 8. Een angstige Drie-Koningenavond. — 589. De bekentenis van Jan
 a. — 590. Het drama in de kerk. — 591. De stem van de Zee. — 592.
 ze van 't Torenhof. — 593. De Dwingeland van 't Torenhof. — 594.
 ek van de Ardennen. — 595. De Zeeroovers van Duinkerke. — 596.
 drama op de Schelde. — 597. De boer van het Scheidehof. — 598. De
 vallen van Nellie Blanckaart. — 599. De nachtwaker van Borgdunne.
 0. Fritsje — 601. Het verborgen gelddoosje. — 602. Naar den diepe-
 — 603. Hoe Paul zijn vader redde. — 604. Het Gebeim van den Eik. —
 De Huichelaar van het Wolfenhof. — 606. De Zwarte tijd. — 607. De
 roof. — 608. Bannelingen naar Siberië. — 609. De dochter van den
 ing. — 610. De Verrader van zijn Vader. — 611. De Overste van de
 boys. — 612. Een tocht onder den grond. — 613. Babel-Klaas. —
 De Schrik van Gerard. — 615. Een Zwerver in de Ardennen. — 616.
 op het Venster. — 617. De Zwarte Hond. — 618. Een rouwe Broe-
 619. De Wraak van Dolf — 620. De Heks van de Vogezen. — 621.
 at onder het kussen. — 622. Een onvergetelijke reis. — 623. Een veel-
 en Vacantie. — 624. Drie maanden Smokkelaar. — 625. Een vreemde
 ding. — 626. Een Jongen aan de Grens. — 627. De Dochter van den
 er. — 628. Door Cow-boys gered. — 629. De Schurk. — 630. De
 Reis. — 631. Het Spook in de Ardennen. — 632. De Schaper van de
 — 633. Een gevecht om zijn Leven. — 634. Mislukte Verraad.
 en vreemde avond. — 636. Een Rus in Vlaanderen. — 637. De Koo-
 x van 't Zeehof. — 638. De Kerstavond van den Zwerver. — 639.
 dejaarsavond van den Herder. — 640. De Cow-Boy van de Witte
 — 641. In den Sneeuwstorm. — 642. — De Zeeuivel. — 643. De
 heelde van Aardenburg. — 644. Het Berouw van den Roover. —
 de Kwakzalversoproer. — 646. Een Weldoener. — 647. De Jacht op
 f. — 648. De Bedelaar van de Peel. — 649. Het Gebiaf inden Nacht.

week verschijnt een nieuw boekje.

g ze in de boekenwinkels en bij dagbladverkoopers

PRIJS: 60 CENTIEMEN.

Drukkerij R. Brucke-Van Gert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Zesde druk.

Nr. 37.

A. HANS

De Bezembinders van Klein

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Kortrijk.

DE BEZEMBINDERS VAN KLEIT

I.

— O, Greta, we zullen niet thuis zijn voor donker, en in het bosch zeker de booze Lida ontmoeten.

Zoo zei angstig Bert, een knaap van negen jaar.

Hij kwam met zijn zuster van Maldegem en ze moesten door het woud naar Kleit, toen het arm plaatsje der bezembinders uit het Noorden van Vlaanderen. Greta was twee jaar ouder dan Bert, en daar moeder dikwijls van huis was, rustten dan de zorgen op zusje, dat aldus reeds zoo jong een klein moedertje moest zijn, vooral daar ze thuis nog drie broertjes had.

Broos, hun vader, was ook bezembinder. Hij maakte borstels van rijs uit het woud en moeder ging die verkoopen, nu naar Eekloo en

Tielt, dan naar Brugge, of ook wel te Sluis, Aardenburg en Biervliet.

De ouders moesten dus hard werken, maar ze waren toch vrije lieden en dat kon ieder in dien tijd niet zeggen, want Broos en zijn gezin leefden meer dan zes honderd jaar geleden. En toen kende men laten en lijfeigenen, lieden, die aan den heer, toebehoorden, bijna als koeien en paarden.

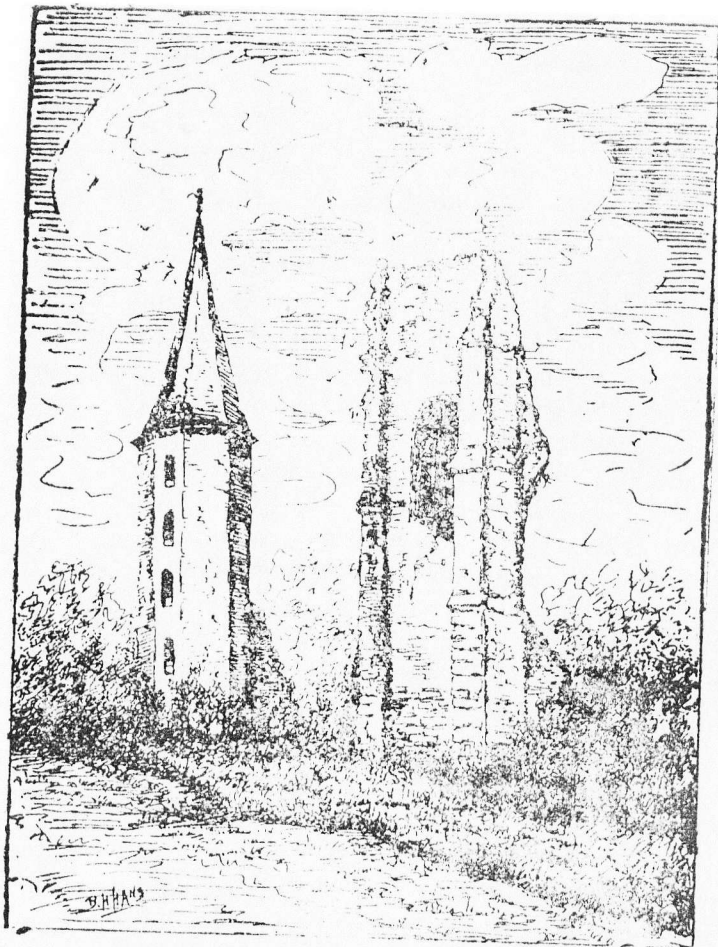
Zoo'n heer had dus veel macht.

Greta en Bert hadden eenige bezems naar Maldegem gebracht. 't Schemerde, toen ze het dorp verlieten... Ze kwamen voorbij oude gebouwen van een kasteel en beiden keken naar een hoogte onder de linden, naast de brug (1). De kinderen maakten een kruis... en gingen haastig voort, juist als men het nu leest in een oud lied:

« O reisigher comter 's avonts maekt stille
't kruise des heeren, ende stap wat seender over
de Maldegemsche baen ».

— De kelder van de Ketelaars, zei Bert zacht.
Hier ben ik altijd bang.

— Spreek er niet over! fluisterde Greta. Ik
ben blij dat we er voorbij zijn.

*Ruïne van het kasteel van Maldegem, zooals die
tot voor eenigen tijd nog bestond.*

— Ik ook! Ik zou niet gaarne in den nacht op deze plaats zijn.

Ze zwegen een tijdje.

En dan traden ze in het bosch, waar het al donker was. Maar de kinderen kenden goed den weg.

't Waaide hard, 't was Herfst en reeds guur weer. Bert en Greta droegen maar schamele kleding. De wind drong er door tot op de huid.

— We zijn te lang op Maldegem gebleven, zei de knaap, die zich niet gerust gevoelde en erg de duisternis vreesde.

— Ja, maar die vrouwe was ook zoo vriendelijk. En we vaarden er goed.

— Vrouwe Machteld! Ja, ze riep ons binnen en we kregen koeken en melk. Dat was lekker, hé?

— En we hebben koeken meegekregen! Joost en Boudewijn en Klaas zullen er ook van smullen, en zeer blij zijn.

Het was hier erg eenzaam en de wind klaagde door de boomen.

Pratende vervolgden de kinderen van den bezembinder hun tocht. Nu en dan viel er regen: het zou nog boozer weer worden... Toen broer en zuster niet ver meer van huis waren, hoorden ze in de dreef iemand luid spreken.

— Hendrik, Hendrik! werd er geroepen.

— Lida! zei Bert zeer verschrikt. Nu komen we Lida toch tegen.

— Wees niet benauwd, ze zal ons geen kwaad doen.

— Jawel, jawel... ze heeft Zondag Toon van onzen gebuur ook geslagen...

— Omdat hij haar met steenen wierp, liep ze achter hem! Maar wij hebben haar nog nooit iets misdaan. Toe, wees niet bang.

— O, ze komt zeker naar hier. Laat ons achter een boom wegkruipen. Dan zal ze ons niet zien. Toe Greta! Ik beef zoo.

Greta sprak toch ook met bevend stemmetje. En ze verborg zich met de jongen achter een dikken beuk. Het meisje was eveneens bang, al wilde ze zich dapper houden.

Die Lida werd erg gevreesd.

De kinderen hoorden nu duidelijker de vreemde stem. Ze zagen dan een gestalte. Ja, 't moest Lida zijn, een vrouw die altijd rond zwierf en in haar eigen sprak. Ze woonde ergens in een hol onder den grond, diep in het bosch. Ook veel groote menschen hadden schrik voor haar.

Nu herhaalde ze altijd maar den naam Hendrik. Ze zag de kinderen van Broos niet en sukkelde voort.

— Ze is voorbij, fluisterde Bert. Laat ons rap weg loopen!

De knaap sloeg een kruis.

De kinderen gaven elkaar de hand en zetten het op een draf. Ze schenen bang dat Lida terugkeeren zou. Hijgend kwamen ze thuis. Ze stormden binnen, als zat Lida hun op de hiel.

— O, gelukkig, we zijn hier! riep Bert uit.

— Wat is er toch gebeurd? vroeg Broos, zijn vader, die in een hoek bezems zat te binden en ontsteld naar zijn zoontje en dochtertje opkeek.

Maar de kinderen moesten eerst wat uitblazen, voor ze goed konden spreken. Dan vertelden ze dat ze Lida ontmoet hadden.

— En wilde ze dan wat doen? vroeg moeder.

— Ze heeft ons niet gezien. We zijn achter een boom gekropen, antwoordde Bert. Maar ze sprak weer in haar zelve en zei altijd maar: « Hendrik, Hendrik! »

— En vlucht ge daarvoor weg? Dat is toch dwaas, vermaande vader. Lida doet niemand kwaad, als ze haar maar gerust laten. Maar ja, stoupe jongens gooien van ver wel eens met steenen en dan wordt ze boos.

Greta verhaalde dan, hoe vrouwe Machteld, wie ze bezems gebracht hadden, hen onthaald had. Ze gaf de meegekregen koeken aan de broertjes, die er dadellijk gretig in hapten.

En Lida werd nu vergeten. Bert en Greta gevoelden zich veilig thuis, al woonden ze in een hut van leem, met riet gedekt! Het was een schamele woning met eenvoudige meubelen. Achterin was een gat in den aarden vloer en die diende tot haard. De rook trok weg door een opening in het dak, maar bij hevigen wind als nu, warrelde hij soms terug. De menschen kenden echter geen betere toestanden. Een klein lampje verlichtte nu het bedompte vertrek. In den muur was een holte, een bedstede, de slaappleats der ouders. Voor de kinderen had men op het laag zoldertje kamertjes afgesloten met gevlochten twijgen. Daar lagen zakken met mos als matrassen.

Bezembinders hadden het niet breed. Ze moesten hard werken en heel ver gaan om hun waar te verkoopen en dan verdienden ze nog weinig.

En nu dreigde er voor hen bittere armoede, want de boschwachters verboden nog rijs in het woud te snijden dan tegen hoogen prijs. Vader en moeder waren dan ook treurig gestemd. En wat konden ze doen? Ze hadden met de andere borstelmakers van Kleit over dat verbod gesproken, doch men moest gehoorzamen. De heeren waren meester en zouden de overtreders gevangen zetten. Veel wouden behoorden aan den graaf van Vlaanderen, wiens opzichters zich nog 't strengst van allen toonden.

Ook Broos en zijn vrouw waren erg bezorgd voor de toekomst.

II.

De drie kleinsten waren naar bed en Bert en Greta zaten met hun ouders bij den haard. De wind gierde om de hut. De regen sloeg tegen de muren. Maar binnen was het warm en veilig.

— Zoodus, zei vader tot de kinderen, zijt ge weggelopen voor Lida en hebt ge schrik van die vrouw?

— Ja, vader, antwoordde Greta.

— Ge moest er veeleer diep medelijden voor voelen. Zij doet niemand kwaad en heeft veel verdriet. Ik heb haar heel anders gekend en ik wil u nu eens vertellen, hoe ze zoo zonderling geworden is en waarom ze altijd den naam Hendrik noemt.

— O, ja vader, vertel het ons! drong Greta aan.

— Tien jaar geleden woonde Lida dicht bij Maldegem aan den zoom van het bosch, begon vader. En Hendrik, de vlijtige boer, was haar man. Ze leefden samen gelukkig. Ze hadden elkander ook zeer lief. Over Vlaanderen regeerde toen een booze graaf, die niet kon verdragen

dat zijn volk vrij was. Het zijn hier dikwijls harde tijden geweest.

— De graaf woont te Brugge, hé vader? vroeg Bert.

— Ja, op den burcht. De graaf, die nu over ons regeert is gelukkig heel anders. Hij houdt van vrede en bemint zijn onderdanen. De vorige graaf wilde altijd maar dat de Vlamingen veel geld betaalden. En met dat geld leidde hij een vroolijk leven. Hij wilde veel prachtige kasteelen hebben, hield groote feesten met de edelen, richtte maaltijden in, dronk en speelde... en voerde ook oorlog. En voor dat alles moesten de Vlamingen maar voortdurend geld geven. Dat was zeer onrechtvaardig, en er kwam hier en daar al gauw opstand. De graaf werd toen boos. Door zijn soldaten liet hij te Brugge, Gent, Ieper en elders wevers aanhouden en doodden.

— Dan zullen de andere lieden wel bang worden, zei hij tot zijn vrienden. We doen hen nog meer betalen. Ze zullen niet vrij zijn, doch mij als knechten gehoorzamen.

— Ook buiten de steden handelde hij op dezelfde schandelijke manier, vervolgde Broos. Veel menschen moesten vluchten om hun leven te redden. En Hendrik, de man van Lida, had aan zulke vluchtelingen een schuilplaats op zijn hoeve gegeven. De dienaren van den graaf hoor-

den dat en staken Hendrik's boerderij in brand. Dat was wreed en onrechtvaardig. Lida en haar man waren nu doodarm. Ze gingen in het bosch wonen en leefden van het wild dat Hendrik ving en verkocht. Dat mocht ook al niet. Bij hen kwamen nog andere vluchtelingen. Sommige laptten potten en ketels voor de menschen uit den omtrek en daarom noemde men die lieden ketelaars. De heer van Maldegem, in wiens woud ze leefden, was langen tijd op reis geweest. Hij keerde terug, maar wist niet dat die ketelaars in het bosch vertoefden. Zijn dienaren hadden het hem nog niet verteld. Hij was een boos en trotsch en hard man, die het heel goed vond dat de graaf het volk zoo verdrukte.

— De burgers en boeren moeten maar als paarden en ossen voor ons werken, zei hij altijd.

De ketelaars hoorden dat. Zij waren op hun hoede, bleven diep in het bosch. Ze deden niemand kwaad; integendeel, ze hielpen veel armen. Hendrik was nog de beste van allen.

Op een morgen reed de heer van Maldegem alleen naar Brugge. Er zou een feest worden gegeven bij den boozen graaf. De edelman zag in het bosch een herdersknaap, die een zilveren hoorn droeg.

— Hoe komt gij daaraan? vroeg hij.

— Gekregen van mijn vader.

— 10 —

— Die hem gestolen heeft! beweerde de heer.

— Neen, heer, vader heeft den hoorn gevonden, antwoordde de knaap.

— Maar die hoorn is van mij. En wat moet zoo'n lompe knaap met een zilveren hoorn doen! spotte de heer van Maldegem. Geef hem hier of ik sla u dood!

— Ik geef hem niet, zei de jongen.

— Ge zijt ook al zoo'n brutale kerel, waaruit een oproermaker groeien zal! bromde de heer. Geef op, zeg ik u. Ik ben uw meester.

— Heer, die hoorn is van mij. En als ik in nood ben, moet ik er op blazen. Dan komen de ketelaars mij helpen. Ik hoed hun schapen. En als ze u zien zullen ze boos worden. Ze weten, dat gij slecht zijt voor de boeren!

De heer werd toen nog kwader.

— Maar hoor toch eens aan wat die kinkel allemaal durft zeggen tot mij! bulderde hij.

Woedend sprong hij van zijn paard om op den herdersknaap toe te springen.

Maar de jongen week achteruit en hij blies op zijn hoorn, dat het helinde door het bosch.

Hij vroeg zoo om hulp, want hij was in nood.

De heer van Maldegem bond zijn paard aan een boom en zou nu den jongen eens onder handen nemen. Maar daar verschenen de zes en dertig ketelaars met Hendrik aan 't hoofd. De heer

— 11 —

verschrok en wilde vluchten: het was echter te laat. De mannen omringden hem. Hij kon niet meer weg.

— Laat me door! schreeuwde hij.

— Ha, zei er een, gij wilt dat dien knaap kwaad doen, lafaard! Gij zijt de heer van Maldegem, die ons volk verdrukt. Ge behoort tot de beste vrienden van den graaf. We zullen u straffen.

— O, dood me niet! kermde de ridder, die nu al zijn trots verloor en daar geweldig stond te beven.

— Neen, dood hem niet! smeekte de herders-knaap. Ge moogt het niet doen.

En de jongen sprak zoo overtuigend, dat Hendrik zei:

— 't Is goed, heer van Maldegem, we schenken u het leven. Gij gaat echter naar Brugge, nietwaar, en ge zult aan den graaf vertellen dat wij in het bosch leven? En dan stuurt die zijn krijgslieden om ons te doden. Ge moet ons zweren dat ge niemand zeggen of nooit met een pen beschrijven zult, dat wij ketelaars, in uw bosch verblijven. Anders laten wij u niet los.

De heer bezwoer dit en nu mocht hij vertrekken. Woedend reed hij heen. In booze stemming kwam hij te Brugge aan. Hij had een plan gemaakt om zich toch te wreken. Ha, hij mocht niet spreken, of niet met een pen beschrijven, dat er mannen in het bosch zaten. Maar hij ver-

zamelde in den hof van den graaf de edelen en schreef met zijn voet in 't zand, wat er met hem gebeurd was.

Zoo vernamen de edelen toch alles.

— Die ketelaars zijn roovers, zei de heer van Maldegem. Help me om ze te vangen en me te wreken.

— Ja, dat willen we doen! riepen allen. Weg met het gaspui.

En de edelen en hun dienaren reden mee. Ze omsingelden het bosch. Hendrik en zijn mannen werden gegrepen en naar het kasteel gevoerd. Bij de brug was een kelder; aan den muur zaten ringen. De gevangenen werden met een keten aan de ringen vastgemaakt. Zoo konden ze niet meer weg.

— Geef nu ieder een broodje en een kruik water en metselt de ingang toe! gebod de booze heer van Maldegem.

— O, vader, dat was toch wreed! zei Greta.

— Afschuwelijk. Luister verder. Lida was haar man gevolgd. Ze wierp zich voor den ridder op de knieën en smeekte om genade. Maar de heer van Maldegem liet haar met zweepslagen verjagen. De kelder werd dichtgemetseld. De ketelaars stierven. Later heeft men hun lichamen weggehaald. De heer van Maldegem heeft toch geen rust meer gekend. Hij dacht en stierf van wroeging en zijn kasteel verviel in

puin, zooals ge nu ziet. Er staan maar oude gebouwen meer. De nieuwe heer woont te Brugge en zijn baljuw in een huis op het dorp.

Sedert dien dag zwerft Lida rond, vervolgde Broos. Zij is nog altijd bedroefd en noemt den naam van haar man. Ge hebt het gehoord, nietwaar, ge moet medelijden met haar hebben. Ze dwaalt liefst alleen en woont in een hof van de vernielde hoeve waar ze eens met Handrik zoo gelukkig was. Nu zijn er dwaze menschen die de arme Lida een heks noemen. Ze beweren dat ze menschen en vee ziek maakt. Dat zijn leugens. Lida zal nooit iemand kwaad doen. Ze krijgt eten van de bezembinders. Ze moet veilig bij ons zijn. De ongelukkige heeft waarlijk al genoeg geleden. Ge kent nu haar geschiedenis, kinderen. De booze graaf heeft nadien ook niet lang meer geleefd. We hebben nu een beteren.

— Toch verbieden zijne dienaren ons het rijs voor de bezems te snijden, merkte moeder op.

— Ja, maar de graaf zal dat niet weten. Konden wij maar eens tot hem spreken. Doch, een arme mensch wordt natuurlijk in zijn paleis niet toegelaten.

— Kinderen, gaat ook slapen, zei moeder. Het is tijd.

Bert en Greta vroegen aan hun ouders om een kruisje. Ze bestegen de ladder naar den zolder. Ieder ging naar zijn kamertje. Bij Bert

sliepen de twee broertjes, het kleinste kind lag op het mos van de oudste zuster, immers klein moedertje.

Bert en Greta dachten aan vaders verhaal. Ze waren dien avond voorbij de kelders der ketelaars gekomen. Ze namen zich voor, nu geen vrees meer te toonen voor de arme Lida.

III.

Vader en moeder waren nog bij den haard blijven zitten. Ja, ze voelden bezorgheid voor de toekomst. Als het rijs zoo duur bleef, konden ze hun brood niet meer verdienen. En wat dan? Het was al zoo hard vijf kinderen op te voeden.

Eensklaps werd er geklopt. Broos opende de deur. Een heer trad binnen. De regen droop van zijn mantel.

— Goede lieden, mag ik hier vannacht schuilen? vroeg hij. Ik ben verdwaald en zeer moe.

— Zet u bij den haard, heer, nodigde Broos.

De vreemdeling wierp zijn mantel en hoed af. Hij moest rijk zijn, dat zag men aan zijn kostbare kleeding.

— Ik ben op jacht geweest, vertelde hij, maar van mijne dienaren afgeraakt. Het werd donker. Ik stapte van mijn paard. Het dier

rakte zich los en holde heen. En daar stond ik nu in het duister bosch en in dat boos weer... Ik woon te Brugge, maar die wandeling is me nu te ver, na een vermoeienden dag. Dus ik mag hier blijven?

— Zeker, heer, antwoordde ook de vrouw. Maar we hebben slechts een bed van mos voor u. We zijn arme bezembinders.

— O, daar zal ik heerlijk slapen. En wildet ge mij een stuk van dat brood geven, ik zou u zeer dankbaar zijn.

De vrouw sneed van het zwarte brood en warmde ook een kom melk.

— Ik heb in langen tijd zoo'n heerlijk avondmaal niet genuttigd als hier, verzekerde de vreemdeling, toen hij de sobere spijzen verorberd had.

Hij bleef nog wat bij het vuur zitten. De warmte deed hem goed. Hij was natuurlijk gewoon in een voornaam huis of op een kasteel te vertoeven en verwonderd keek hij nu rond in deze armoedige woning. Het was misschien wel de eerste maal dat hij zoo'n hut van binnen zag.

— Heer, zei de vrouw dan, daar is uw leger. Het spijt mij, dat ik u geen beter kan aanbieden.

Ze wees naar de bedstede.

— Maar dat is uw rustplaats, sprak de bezoeker.

— Wij zullen boven bij de kinderen slapen.

En de vreemdeling moest wel toegeven. Broos en zijn vrouw klommen naar den zolder. De heer strakte zich op het mos uit en weldra sliep hij in.

's Morgens was het weer bedaard. De vreemdeling stond al vroeg op. Hij ging eens buiten zien. Broos en zijn vrouw kwamen naar beneden. De heer trad weer binnen en nam het eenvoudig morgenmaal. Hij zou zich dan te voet naar Brugge begeven. Hij trok een gouden ring van zijn vinger en wilde dien tot belooning aan den bezembinder geven.

— O, neen, heer, zei Broos, ik neem dien niet aan.

— Toe, vriend, ik heb te weinig geld bij mij. Ik ben echter geroerd door uwe vriendelijkheid. Ge liet mij slapen op uw eigen bed... Uw vrouw heeft me brood en melk gegeven en ik zie dat gij waarlijk brave lieden zijt. Neem dien ring aan...

— Mijnheer, ik vraag geen belooning. Maar kondt gij misschien een woordje voor ons, bezembinders, doen! De boschwachters maken het ons zoo moeilijk. We moeten veel betalen voor

het rijs en alldus worden de borstels te duur. De menschen wíllen ze niet koopen!

— Welke boschwachters zijn dat?

— O, van de heeren en die van den graaf. Gij ziet er een edelman uit en misschien wilt gij voor de bezembinders van Kleit ten beste spreken.

— Ik beloof het u.

De rijke jager vertrok. De kinderen waren boven moeten blijven. Moeder had gevreesd dat ze den bezoeker in den weg zouden gelopen hebben.

— Als de edelman nu maar zijn belofte niet vergeet, sprak Broos.

— Hij zag er een besten man uit.

— Jawel... maar och, we zijn maar arme lieden.

— — — — —

In den namiddag hield een ruiter voor de hut stil. Hij sprong van zijn paard en vroeg aan Bert, die met zijn broertjes in het zand speelde:

— Woont hier Broos, de bezembinder?

Maar Broos kwam zelf reeds naar buiten.

— Zijt gij Broos, de bezembinder? herhaalde de bezoeker.

— Die ben ik...

— Hier heeft de graaf overnacht?

— De graaf? Bedoelt ge... den graaf... van Vlaanderen? stamelde Broos.

— Ja, hij was verdwaald op de jacht.

— Ja, die heer kwam hier. Maar was hij de graaf?

— Zeker; hernam de ruiter lachend. En ik moet u van hem dit stuk geven.

De dienaar reikte den verbaasden bezembinder een perkament toe, waaraan in rood was de ring hing, dien de edele jager had willen achterlaten.

— Is dat voor mij? vroeg Broos verlegen.

— Kunt gij lezen?

— Neen...

Weinige bewoners van het platteland ontvingen in die dagen onderwijs.

— Het is een keure, vervolgde de dienaar. Er staat op, dat de bezembinders van Kleit kosteloos rijs mogen snijden in al 's graven bosschen tot den derden knoop.

— En de graaf zelf zegt dat? vroeg Broos.

— Het is hier beschreven en de vorst heeft het met zijn ring bezegeld. Hij laat erbij voegen, dat gij op vertoon van dezen ring bij hem toegelaten moet worden telkens gij iets te vragen hebt.

Met bevende hand nam Broos het perkament aan. Hij voelde dat hij een grooten schat kreeg.

— O, dank den graaf! riep hij ontroerd uit. Maar de ruiter knikte hem nog eens vriendelijk toe en verdween. De bezembinder liep in huis.

— Vrouw, zei hij, 't was de graaf, die bij ons overnachtte.

— Maar Broos... ge bazelt...

— Neen, het is de waarheid. En hij heeft woord gehouden. O, we zijn gered... We krijgen rijs voor niets... het staat op dit papier.

Vader vertelde alles, wat de dienaar gezegd had. Bert moest dan de geburen roepen, want het privilege was voor alle bezembinders bestemd. Mannen en vrouwen kwamen nieuwsgierig aangelopen. Ze hadden den ruiter ook gezien.

— Menschen, we zijn uit den nood! riep Broos, en hij vertelde alles wat er gebeurd was...

Verbaasd luisterden de Kleitenaren toe, maar ze konden dat goede nieuws niet gelooven. De oude pastoor moest komen. Hij alleen kon lezen. De grijsaard verscheen, overzag het perkament en bevestigde de woorden van Broos. O, toen haenschte er blijdschap in het woud. Ieder kon weer zijn brood verdienen. En allen prezen den graaf en 's avonds in hun hut baden ze voor hem.

IV.

Greta en Bert kwamen weer eens van Maldegem. Aan den kasteelkelder ontmoetten ze Lida, maar nu vreesden ze haar niet meer. Ze hadden na vaders verhaal al dikwijls met de ongelukkige gesproken.

— Kinderen, zei Lida, komt ook eens bidden voor de zielen der Ketelaars.

En Bert en Greta knielden onder de linden en baden voor de rust der ongelukkigen, die hier op zoo'n wreede wijze stierven.

Maar een ruwe stem stoorde hen. Allen keken verschrikt op. Daar stond de baljuw van den heer van Maldegem, een voornaam ambtenaar, zooveel als de politie van de streek.

— Maakt u weg! gebod hij.

— Wij doen hier geen kwaad! antwoordde Lida.

— Voort van hier! hernam de baljuw. Spreekt gij nog tegen? Ha, de vagebonden van Kleit zijn hoogmoedig geworden, sedert ze van den graaf dat perkament gekregen hebben. Maar hier hebt ge mij te gehoorzamen!

— Gij zijt een booze man!

Zoo verweet Lida den baljuw.

De man greep de vrouw bij den arm en leidde haar mee.

Verschrikt liepen de kinderen naar huis en vertelden alles aan hun vader, die juist met een vracht rijs uit het woud kwam.

— De baljuw kan niet verdragen dat wij geen rijs moeten koopen, zei Broos. Maar moet hij dat nu op die arme Lida verhalen; wat kan zij er aan doen! Och, hij zal haar toch loslaten. Blijft die kerel maar uit de buurt, kinderen.

Eenige dagen verliepen, doch men zag Lida niet en niemand wist iets van de zwervster af. Broos ging tot aan de onderaardsche woning. Lida was er niet. De bezembinder begaf zich naar Maldegem. Daar vernam hij nieuws. De baljuw had Lida naar Brugge gevoerd.

— Eenige dagen geleden bracht de baljuw haar in 't dorp, vertelde een vrouw. Lida was razend kwaad. En ze riep tot de menschen dat de baljuw een dief was.

— Een dief? hernam Broos.

— Ja, ja, ik hoorde haar dat duidelijk zeggen. En ze wilde niet zwijgen. De baljuw voerde haar dan 's avonds op een kar naar Brugge. Waarom, dat weet ik niet!

Broos was nog ongeruster. Lida was wel geen familie van hem. Maar de weduwe van den goeden Hendrik stond toch onder de bescherming van de Kleitenaren. De bezembinder begaf zich naar de woning van den baljuw. Hij aarzelde.

eer hij aanklopte. De ambtenaar kwam zelf voor.

— Wat wilt gij? vroeg hij op norschen toon.

— Mijnheer, Lida is verdwenen...

— En wat gaat u dat aan?

— Wij zorgen voor haar...

— Dat kan mij niet schelen! Maak, dat ge buiten komt! En bemoei u niet met mijn zaken. De schooiers van Kleit meenen nu zeker dat zij heeren zijn geworden met dat perkament.

— Heeren, o neen... dat zijn we niet. We blijven nederige bezembinders, doch niemand kan ons schooiers noemen!

— 't Is nu genoeg, en als ge niet zelf trekt, gooi ik u buiten! bulderde de baljuw.

Broos verliet het huis. Toch wilde hij weten, wat er van Lida geworden was. Den volgenden dag wandelde hij naar Brugge. Maar wie kon hem in die groote drukke stad over een arme zwervster inlichten? Broos vroeg naar haar in de herbergen en aan schoutsknechten. Doch 's avonds keerde hij droevig huiswaarts, even wijs als 's ochtends.

En weer gingen eenige dagen voorbij. Op een morgen zat Broos bezems te binden. Een leuder kwam met zijn koopwaar. Moeder kocht

het een en ander, wat ze noodig had.

— En wat nieuws is er in de streek? vroeg Broos.

Leurders kwamen immers overal en hoorden veel op hun tochten.

— In de streek niets bijzonders, maar vanmiddag wordt er te Brugge een heks verbrand.

— Een heks! herhaalde de bezembinder. Een toovenares?

— Ja. Ze bracht ziekten over menschen en dieren. Ze moet ergens van het land komen, maar ze is te Brugge veroordeeld.

— O, als het Lida maar niet is! riep Broos uit.

— Hoe kan dit? vroeg zijn vrouw.

— Te Maldegem scholden ze haar dikwijls voor heks. En de baljuw kan haar daarvan beschuldigd hebben. Ze had gezegd dat hij een dief was. En nu wil de kerel zich daarover wreken!

— Maar de rechters...

— O, die gelooven den baljuw wel... En iemand wordt zoo licht van hekserij beschuldigd, als hij wat vreemd doet. Lida deed zonderling.

Broos had geen rust meer. Dadelijk kreeg hij een plan. Hij liet den leurder vertrekken en nam uit den koffer het perkament met den ring van den graaf.

— Ik moet Lida redden, zei hij tot zijn vrouw. De graaf heeft gezegd dat ik met dezen ring bij hem toegelaten moet worden, als ik wat te vragen heb. En ik zal hem ten beste spreken voor Lida.

— O, Broos, durft ge dat?

— Het moet! Ik ben zeker dat zij het is...

Haastig kleepte de bezembinder zich. Hij mocht geen tijd laten verloren gaan. Dan sloeg hij den weg naar Brugge in.

In dien tijd geloofden ook de rechters nog, dat er mannen en vooral vrouwen waren die konden tooveren en ziekten wierpen op menschen en dieren. Zulke ongelukkigen werden dan voor de rechtbank gebracht. Het waren meestal lieden, zwak van geest. Ze gaven zonderlinge antwoorden. En men pijnigde hen en dan zeiden ze alles, wat de rechters wilden. Dat noemden ze dan een bekentenis. En ze veroordeelden de zoogenaamde heksen om verbrand te worden. Ja, dat was afschuwelijk, maar het gebeurde dan toch.

Broos kwam bezweet en bestoft te Brugge aan. Wat had hij zich gespoed! Maar het was een lange tocht. Nu moest hij eerst zeker weten, wie de veroordeelde was. Toen hij eenige stra-

ten doorloopen had, zag hij het volk in één richting stappen. En hij hoorde de menschen over een heks praten. Hij maakte nog meer haast en drong door de menigte. En eensklaps ontstelde hij. Voor een kruisbeeld aan den muur zag hij een groep. Een vrouw lag geknield naast een monnik. Het was Lida! De beul stond bij haar en hield in de hand het touw, waarmee hij haar gebonden had. De knechten van den beul waren er ook met vorken, om straks den brandstapel aan te stoken... Krijgslieden te voet en te paard, hielden het volk op een afstand. Uit ramen keek men toe.

Lida moest hier haar laatste gebeden doen, maar angstig blikte ze om, als verwachtte ze hulp van de menigte. Doch al die lieden geloofden waarlijk, dat ze een slechte vrouw was, die veel anderen ongelukkig had gemaakt.

— Ik moet naar den graaf! zei Broos. Lida is onschuldig...

Hij wist waar het paleis stond. Het was de « Loove op den Burg ». De vorst had ook een slot te Male. De bezembinder was er voorbij gekomen, maar had er vernomen dat de graaf in de stad vertoefde. De man kwam aan het gebouw.

Een krijgsman die aan de poort de wacht hield, bekeek hem spottend en vroeg:

— Wat wilt ge, boer?

— Den graaf spreken!

De soldenier lachte en zei tot een makker:

— Die kerel meent, dat het hier een herberg is, waar hij in en uit kan loopen.

Maar die makker zag nu, hoe Broos een perkament uit zijn zak haalde en een ring in het rood was schitterde.

— Dit heb ik van den graaf gekregen en als ik het vertoon, moet ik bij hem toegelaten worden, hernam de bezembinder.

— De vent is gek! hoonde de eerste soldaat.

De tweede soldenier keek ernstiger en riep een hoofdman. Deze beschouwde aandachtig het perkament en den ring.

— 't Is vreemd, zei hij. Wat moet ik er nu van gelooven?

— Hij daar weet alles... God zij dank, dat ik hem zie! zei Broos, want hij bemerkte den dienaar die hem het privilegie had gebracht.

De man trad nader en bevestigde dadelijk de bewering van den bezembinder. Hij ging dan met het stuk naar binnen. Wat later mocht Broos bij den graaf komen. De vorst zat in een prachtigen zetel.

— Ha, mijn brave gastheer, zei hij vriendelijk. Kan ik wat voor u doen?

Broos viel op de knieën en smeekte:

— O, heer, red Lida! Ze gaan haar verbranden en zij is onschuldig!

— Wie is Lida? Ge spreekt toch niet over de veroordeelde heks?

— Ja, heer. Maar zij is geen heks! De baljuw van Maldegem heeft haar valsch beschuldigd. Zij deed niemand kwaad. Ze heeft den baljuw een dief genoemd, en nu wil hij zich wreken!

— Vertel eens alles kalm, hernam de graaf.

— Maar 't zal te laat zijn, heer. Lida wordt al naar den brandstapel gevoerd.

— En gij beweert, dat zij geen heks is? vroeg de vorst, die ook aan tooverij geloofde.

— Zij is een eerlijke vrouw, die alleen wat vreemd deed uit verdriet.

— Wel, ik ken u als een braaf mensch en ik moet u gelooven! Ik zal bevelen dat de terechtstelling geschorst wordt. En intusschen kunt gij mij alles rustig mededeelen.

De ongelukkige Lida stond nu bij den brandstapel. Zij kermde en weende. Maar dat kon haar niet baten. De rechters zouden geen medelijden met haar hebben.

Ook de baljuw van Maldegem was daar. Hij keek grimmig.

— Haast u toch! fluisterde hij tot den beul.

De booze man verlangde dus naar haar dood. En de beul nam Lida vast en duwde haar een ladder op.

Maar daar klonk het luid:

— Plaats voor den bode van den graaf!

En de menschen weken op zij. Een dienaar uit het paleis gaf aan den hoofdrechtter een papier. De magistraat keek het in en zei:

— De veroordeelde moet voor den graaf geleid worden en ook de baljuw van Maldegem, zoo deze hier is.

De baljuw verbleekte. Hij was nu zeer angstig. Weldra stond hij in het paleis. Daar zag hij Broos. Hij werd nog ongeruster.

De graaf beklom een troon en sprak:

— Ik heb deze terechtstelling laten schorsen voor een nieuw onderzoek. Baljuw van Maldegem, gij hebt die vrouw van hekserij beschuldigd. Hier is een man, die haar onschuldig verklaart.

— Edelle heer, die man is een domme bezembinder van Kleit, en zelf een vagebond, stamelde de baljuw.

— Wat durft ge zeggen! Die Broos is mijn vriend, hoort ge het! Hij verdient geloofd te worden. Vrouw, gij hebt den baljuw een dief genoemd. Waarom?

— Goud onder den boom... in het bosch, zei Lida.

Men begreep uit haar woorden dat ze den ambtenaar beschuldigde geld verdoken te hebben in het woud. De baljuw loochende. Maar de graaf gelastte Lida en den baljuw met ge-

rechtsdienaren naar het woud te geleiden. Hij zou zelf ook meerijden. Lida werd voor een ruiter op een paard gezet, de baljuw op een ander. Broos klom achter een derden soldaenier. De reis ging nog vlugger. In het woud stapte Lida zonder aarzelen naar een boom. Ze wees naar den grond en zei:

— Daar is het geld.

Dienaren groeven en vonden een zak met goud. De baljuw beefde van ontsteltenis. Hij bekende nu, dat hij dit goud van een koopman gestolen had, na den man vermoord te hebben. Hij durfde den schat toen nog niet naar huis dragen. Zeker had de zwervende Lida hem bemerkt toen hij zijn buit verborg. En bij haar aanhouding waren haar gedachten helderder geworden en had ze den baljuw een dief genoemd. De booze ambtenaar, verschrikt over die beschuldiging, had zich van de ongelukkige willen ontmaken. Niets gemakkelijker dan haar van hekserij te beschuldigen. Lida deed immers vreemd. De baljuw bracht haar voor het gerecht te Brugge. Hij riep daar eenige van zijne pachtters, die tegen de arme weduwe getuigen moesten. Ze beweerden dat Lida zonderlinge woorden sprak, 's nachts rondzwierf, het vee behekste en al zulk een onzin meer. En de baljuw zag de vrouw veroordeelen. Maar hij had buiten Broos gerekend.

De graaf was zeer verontwaardigd.

— En gij zijt een ambtenaar, die het gerecht moet handhaven! sprak hij tot den baljuw. Gij moordt en rooft en beschuldigt valsch de menschen. Neemt hem gevangen! beväl hij tot zijn dienaren.

Lida werd dadelijk in vrijheid gesteld en de baljuw naar Brugge gevoerd. De valsche man werd door de rechters veroordeeld en stierf aan de galg.

De bezembinders van Kleit bouwden een hut voor hun beschermeling.

Broos leefde gelukkig met vrouw en kinderen. En als de graaf op jacht was, kwam hij soms nog eens melk drinken in de hut of ook wel mede, want Broos hield nu veel bijen... Het perkament met den ring werd getrouw bewaard. En ook het nageslacht sneed kosteloos rijs voor bezems in de bosschen.

Zeventig, tachtig jaar geleden, zijn veel bezembinders van Kleit, welgestelde landbouwers geworden, want meer en meer namen akkers de plaats der bosschen in.

Het vroeger kasteel van Maldegem is geheel verdwenen, maar men wijst u den kelder nog en oude boomen.

De legende van de Kleitsche bezembinders en hun grafelijk privilege hoorden we het eerst van den heer Victor Delille, letterkundige en

stichter van het weekblad « 't Getrouwe Maldegem ». Mevrouw Courtmans spreekt ook over deze legende in haar boeiend werk: « 't Geschenk van den Jager ».

Mevrouw Courtmans heeft lang te Maldegem gewoond en ligt er begraven.

EINDE.